

EL MANADOR DE DOL

Ramon Batllés i Santasmasas

L'ambient, la vida de carrer, des d'un record que neix a la meitat del segle XX, s'omple de personatges ambulants –junt amb els seus cants o crits particulars–, la majoria dels quals ja no existeixen. D'altra banda, el manador de dol és un altre personatge perdut (un d'aquests tipus característics que es mantenen en la memòria).

Dels personatges típics que passaven per tots els carrers dels pobles i que s'han perdut, només des del meu record que parteix del 1940, destacaria el *paraigüero* que n'arreglava de tota classe, la dona que venia puntes, "puntes, noies, puntes" cridava pels carrers; generalment eren fetes de punta al coixí o d'alguna altra manera. El *pellaire*, que comprava pells de conill, cridava també pels carrers: "hi ha cap pell de conill?";

el *drapaire*, que ho comprava tot: papers, cartons, roba, alguns també alguna pell de conill, cridava o cantava: "el drapaireeee", allargant molt la e final. També tenien una trompeta i la tocaven abans de cridar "drapaireeee".

Un altre era el fotògraf de carrer, el "*retrato minuto*" deien, et feia la foto que volies al mig del carrer: una família, un grup de gent, el que volies. Duïen un aparell molt gros i al cap de poca estona ja te l'entregava. Un altre era l'*esmolet*. Actualment encara en passa algun, però no amb aquell aparell de mola grossa i amb el pedal per esmolar. Avui s'han modernitzat amb una moto petita, però encara fan aquella musiqueta perquè la gent senti que passen, quasi igual que la que feien els esmolets antics. També la *matonera*, la que venia matons per les cases, i l'últim que recordo era l'*home anunci*, un home que portava dret a les espatlles un estri alt i hi duïa pintat un programa: podia ser qualsevol cosa,

El cementiri municipal de les Feixetes, els darrers anys de la seva existència (Foto Arxiu Ramon Batllés)

El "carro de morts" de l'Ajuntament de Tona. El municipi el va comprar el 1931 (Foto Arxiu Ramon Batllés)

però més que tot anunciava el ball o les pel·lícules que es feien al cinema.

Però jo voldria parlar d'un altre personatge més nostre, més íntim, més de cada dia, bé, potser més ben dit, de cada enterrament, *el manador* i *la manadora de dol*. Els que no l'han conegut o quasi no n'han sentit a parlar, diran: qui eren? Què feien aquests personatges? Quan en alguna casa hi havia un difunt, un veí i una veïna ajudaven la família en tot allò que fos, però especialment a comunicar als familiars, amics i a tots els que la família volguessin, que en aquella casa hi havia un difunt. Per què d'aquesta manera? Doncs en aquells anys es passaven molt poques esqueles o cap, i l'avís era casa per casa. A més, la gent no tenia els telèfons que avui tenim.

Com triaven aquests personatges? Doncs molt fàcil: era un veí i veïna del costat o del davant de la casa del difunt. A les cases de pagès també es feia igual amb les cases veïnes. Ja se sabia, era com una espècie de norma, quan es moria algú d'una casa tothom sabia a qui tocava, a quin veí i veïna. En cas que alguna casa no tinguessin la persona adequada per fer-ho, sempre hi havia la manera d'arreglar-ho amb altres veïns. A més a més, els manadors de dol tenien una altra feina: era acompanyar la família en l'enterrament i en els funerals que es feien una setmana després de la mort del difunt.

L'enterrament sortia de casa del difunt, on una estona abans es reunien tots els familiars, veïns i amics de la casa, esperant els capellans, i a peu

Juan Terradellas TONA, 28 de Diciembre de 1955

Mes	Dia	Precio	Penas	Cts.
		Por un ataúd de segunda octogavo forrado con adorno de seda y sus trabajos,		
		980		
		795		
		1125		
		Recibi <i>Juan Terradellas</i>		

JAIME TERRADELLAS
Calle de Barcelona, 20

Tona, de _____ de 1955

Sr. D. _____

Mes	Dia	Precio	Penas	Cts.
		para pasar esqueles y candelas		
				115
				115
		Juan Terradellas 2 veces		
		30		
		145		

Dues factures dels anys cinquanta emeses pels fusters i ebenistes Joan i Jaume Terradellas, en concepte d'un taüt i per passar esqueles i candeles (Arxiu Ramon Batllés)

Fent memòria

Inscripció que es llegia a la llinda del portal del cementiri de les Feixetes: Dies mei transierunt, que vol dir, els meus dies van passant, vers tret del llibre de Job (Foto Arxiu Ramon Batllés)

i en comitiva s'anava fins a l'església, primer els escolans amb la creu i ciris, després el carro amb la caixa del difunt. De primer el carro dels morts era tirat per un animal, després ja va ser un cotxe amb motor. Darrere el carro, el capellà o capellans (depenia de si l'enterrament era de segona o de tercera com dèiem), després els homes familiars i al darrere els altres homes que eren en l'acte, les dones de la família al darrere de tots els homes, i després les altres dones; els homes i les dones mai es barrejaven. El manador de dol se situava a la primera fila dels familiars, a la dreta; la manadora igual amb les dones, i així pel mig dels carrers fins a l'església, on el difunt es deixaria al capdavant, els homes a l'esquerra de l'altar i les dones a la dreta, sempre igual, els homes a un cantó i les dones a l'altre. Els manadors es posaven al primer banc, al costat dels familiars íntims, a la punta dels bancs a tocar el passadís central.

Un cop acabat l'afer mortuori en comitiva i a peu s'anava fins al cementiri, que en aquells dies estava situat a la falda del Castell, on avui hi ha el parc de les Feixetes. Arribats allí, en una placeta al davant del cementiri, es descarregava la caixa i es posava sobre una espècie de taula portadora amb braços i es deixava la caixa del difunt dintre el cementiri en un petit espai o placeta. Després els familiars donaven la volta

a la caixa del difunt i quedava envoltada pels familiars i pels altres. Allí es feien les absoltes, unes oracions per part del capellà, en llatí, que quasi tothom les coneixia i les responia també en llatí. Quan el capellà i els escolans marxaven, venia després la feina del manador de dol: havia de dir un parenostre en veu alta, donar les gràcies per l'acompanyament en nom de la família i donar el dol per acomiadat. Tot seguit amb tots els familiars i veïns, s'anava a peu cap a la casa del difunt, i un cop tots a dintre la casa el manador altra vegada deia el parenostre i s'acomiadava de tothom. Al cap d'una setmana, més o menys, es feien els funerals i tots altra vegada cap a l'església. Primer es deia una missa a l'altar major, i després dues més, una a l'altar major i l'altra al mateix moment a l'altar de la Puríssima. Els manadors de dol sempre eren al costat de la família dels difunt.

Un servidor va ser dues vegades manador de dol. Eren els primers anys cinquanta del segle passat: una a la merceria Bergadà, no recordo bé si era una àvia, que estava al costat de casa meva; i una altra va ser amb motiu de la mort de l'avi Jepa, de can Jepa, que era al davant de casa.